

Naslov originala
Markus Werner, *Am Hang*
© S. Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main, 2004

traduki ^T

Ova knjiga objavljuje se uz pomoć mreže za književnost Traduki, čiji su članovi Austrijsko ministarstvo za evropske i inostrane poslove, Ministarstvo spoljnih poslova Nemačke, švajcarski Savet za umetnost Pro Helvetia, KulturKontakt iz Austrije, Institut Goethe, slovenačka Književna agencija JAK i Fondacija S. Fischer.

© of the translation: S. Fischer Foundation
by order of Traduki

Markus Verner

NA PADINI

Roman

S nemačkog prevela Aleksandra Bajazetov

Fabrika knjiga
Beograd, 2011

Sve se vrti. I to se sve vrti oko *njega*. Jeste suludo, ali gotovo uobražavam da mi se ovog časa šunja oko kuće, možda s nožem, možda bez noža. Pri tom su mi rekli da je već otputovao, i sad čujem samo zrikavce i lavež pasa odnekud iz noći.

Ode čovek tako preko Duhova u Tičino da se na miru pozabavi istorijom zakonskih odredbi o razvodu braka, a onda mu se ispreči onaj neznanac, onaj Los, i tako me poremeti da uopšte više ne mogu da se saberem. A onda me je danas još i Eva dokrajčila, u Kademariju, vratio sam se ovamo prilično pometen i odmah nazvao one u časopisu za pravnike, tačnije, pošto je nedelja i Duhovi, nazvao sam urednika na kuću da mu kažem da nikako nisam u stanju da mu članak pošaljem na vreme. Akutna upala sinusa, praćena temperaturom, rekao sam i tokom tog kratkog razgovora palcem i kažiprstom zapušio nos. Stvarno zvuči gadno, rekao je urednik, čuje se i preko telefona.

Jeste, prilično gadno. Sinusi su, doduše, u redu, temperaturu nemam, ali ono što me muči definitivno se

nalazi upravo u tom predelu i vrelo je. Ili su makar sle-poočnice, koje pritiskam prstima ne bih li obuzdao po-metnju iza njih, vrele, kao da se misli koje uspaničeno kruže oko jedne te iste stvari taru jedna o drugu i oslo-bađaju toplotu.

Sad bi fino bilo malo odspavati, otresti se Losa, Losovih reči što su se zakačile kao vunica, iščerkati ih iz mozga. On mi je i sam rekao: Ne zaboravite da zaboravite, inače ćete poludeti. – On to najbolje zna. A rekao je još, mada u sasvim drugačijem kontekstu, da je od svih bolesti da-našnjice zaboravnost najpodmuklija, pa time i najgora.

No, dobro, sad, kako god da je, tog se čoveka neću oslo-boditi tako što ću sebi narediti da ne mislim na njega. Sa-mo će još više prostora zauzeti i još mi više suziti svest i izludeti me. Tu pojavu poznajem otkako me je Andrea, ima tome petnaest godina, a tad mi je bilo dvadeset, osta-vila i zaboravila kao da sam kišobran. U stvari, u među-vremenu sam čak i naučio kako se taj mehanizam može izigrati i kako se metodično postupa sa zbrkanim, zamr-šenim koncima. Potražiš početak. Brižljivo razmršiš čvo-rove, raspetljaš klupko. Odmotaš konac, natenane, da bi ga odmah potom zategao i uredno namotao na kalem.

Lako je to reći, zar ne, dragi moj Los? U svakom sluča-ju, tebi to definitivno nije uspelo, ako si uopšte i pokuša-vao. Jesi li? Ili si ti *tvoje* klupko, *tvoj* konac oduvek držao u ruci onako... kako da kažem, onako čudesno kao na te-rasi hotela “Belvi”?

U petak pred Duhove gužva kod Svetog Gotharda bila je podnošljiva, stigao sam ovamo već oko šest, najpre, kao i obično, odvrnuo glavni ventil za vodu, okrenuo glavni prekidač za struju, uključio bojler i frižider i istu-širao se hladnom vodom. Kao i obično, izbacio sam pra-

zne flaše koje je moj kolega advokat, ujedno i suvlasnik kuće, ostavio ovde preko Uskrsa. Vatru u kaminu nisam morao da palim, junsko veče bilo je blago. Tako blago da sam u osam ponovo seo u kola, spustio se iz Agre do Montanjole i parkirao se ispred hotela “Belvi” ili “Belavista”. Razočario sam se kad sam video da na terasi više nema slobodnih stolova, a pošto nisam hteo da sedim u zastakljenoj bašti, stajao sam neodlučan i gledao da li će neko od gostiju početi da se vrpolti na stolici. Tad sam ga ugledao. Bio je jedini koji je sedeo sam, i to za stolom za četiri osobe, u levom uglu terase; okuražio sam se, prišao mu (upravo je proučavao jelovnik) i pitao ga na italijanskom da li je slobodno. On je nakratko podigao pogled i ništa nije rekao. Ponovio sam pitanje na nemačkom, a kad je odsutno klimnuo glavom, seo sam preko puta.

Dok sam čekao da mi donesu jelovnik, primetio sam da povremeno podiže pogled, blago okreće glavu i odsutno gleda brežuljke i padine na drugoj strani doline. Glava mu je bila velika i jakih kostiju, bez kose, imao je samo gust, ali kratko ostrizen venac od slepoočnice do slepoočnice i bio je zarastao u jednako gustu i prosedu čekinjavu bradu. Teška glava, činilo se, i čitav je čovek izgledao teško i glomazno, ali to nije bila masa koja se preлива, delovala je kompaktno. Pedeset i koju, rekao bih. Kad mi je konobar doneo jelovnik, neznanac je dubokim, pomalo unjkavim glasom naručio večeru. Pred njim je već bila karafa belog vina, sad je uzeo čašu i lagano je, pogleda ponovo uperena u brežuljke, ispio. Nije se obazirao na mene. Listao sam jelovnik, zastao kažiprstom kod *filetto di coniglio* i lako se trgao. Do tog trenutka ni na sekund nisam pomislio na Valeriju i to da smo, pre dosta vremena, ovde jednom već jeli file od zečetine, Valerija još vesela, ja s knedlom u grlu i ćutljiv, pošto sam pokušavao

da smislim kako to da joj kažem što taktičnije: hteo sam da raskinem.

Sunce je zalazilo, i dok je jezero ispod nas već gubilo boju, vino u neznančevoj karafi je svetlucalo. Kao boja zлата, rekao sam, smem da pitam šta to pijete? – Okrenuo se prema meni, pomalo usporeno, i pogledao me kao da tek sad vidi da sam tu. Ne odsutno, ne ni neljubazno, samo iznenađeno, tako me je pogledao svojim svetlosivim očima, koje su, odmah sam to primetio, bile kao zasenčene. Nisu oko njih bili koluti od premora, ni jastučići od oteklih suznih žlezda, nego neka lako tamnija, kao ovlaš na kožu nanesena nijansa, kakvu sam dotad viđao skoro samo kod ljudi iz Indije. Izvinite, reče neznanac, šta ste me pitali? – Ne bih da smetam, rekao sam, pitao sam koje to vino pijete. – Belo, rekao je. Nisam, doduše, pomislio da hoće da me zavatlava, ali sam se ipak ljutnuo i rekao: Toliko otprilike vidim i ja. – Molim? rekao je. Ugrižao sam se za usnu i pitao da li bi mi preporučio to vino koje pije. On je malo porazmislio, a onda je rekao: Nama se uvek činilo da ima harmoničan ukus.

Naručio sam rolovanu teletinu s pirinčem, isto kao i moj sused za stolom, i pola belog. Sused je pušio, okrenuvši se od mene. Nije isključeno da smo se samo dopola razumeli, pošto je ovde bilo sve samo ne tiho. Osim što se svud oko nas čulo zveketanje posuđa i žamor, dole u Anju su povremeno sletali i uzletali avioni, uz uobičajenu tutnjavu, a jezero je odbijalo i pojačavalo daleku buku automobila, koja se čak dovde čula kao nejasan šum. Kad su mi doneli vino, iskoristio sam priliku da se ponovo obratim neznanцу (ja sam druželjubiv čovek i smatram da je neprirodno da dvoje ljudi sede za istim stolom i ćute), podigao sam čašu i rekao: Živeli, Klarin. – On se trgao, pa mu je pepeo cigarete, koji je zaboravio da otrese, pao na salvetu. Levom rukom uzeo je čašu i rekao:

Drago mi je. – Činilo se da i ne pomišlja na to da se predstavi. Video sam da na domalom prstu nosi dva prstena, dve jednostavne burme, pa sam pretpostavio da bi mogao biti udovac. I to je već neki podatak, pomislio sam, kad već neće da oda ništa o sebi, dok druge ljude već posle četvrt sata, čak i ako ne progovorite s njima, nekud već možete da svrstate, ako ništa drugo, a ono u rubriku “simpatičan” ili “nesimpatičan”. No, u ovom slučaju čak ni to nisam mogao. Bilo mi je jedino jasno da me taj čovek zanima. Opet sam pomislio na Valeriju, na njenu nedokučivost, koja me je u početku očarala, a pred kraj počela da mi smeta. Tad me moj sused upita: Kako vam se čini? – Ovaj put sam se ja trgao. Vino? pitao sam. Ne, rekao je, pogled, predeo. – Lep je, rekao sam, baš sad kad sunce zalazi, pa je čitav kraj preko puta u tamnoplavim nijansama, ali ja sam ovde na svome već više godina. On zadovoljno klimnu glavom, pa reče: Na svome već više godina, kako dražesna formulacija, a kad rekoste “nijanse plavog”, da niste slučajno slikar? – Nisam, rekao sam, ja sam pravnik, advokat, a vi? – Aha, rekao je otežući lako i, kako mi se učinilo, skoro prezrivo, a na pitanje nije odgovorio, možda ga je prečuo, pošto su mu upravo doneli večeru.

Pre nego što je uzeo viljušku i nož, pognuo je glavu i nakratko zažmurio. Pa naravno, pomislio sam, čovek je sveštenik, crne pantalone, crna jakna, kako se ranije nisam setio? – Jeo je polako i utonuo u misli, ali ja sam uprkos tome pokušao da zapodenem razgovor. Danas mi je, dok sam čekao u zastoju kod Svetog Gotharda, odjednom palo na pamet da sam zaboravio šta Duhovi znače, rekao sam, mislim, šta se slavi na Duhove, kakva bruka, zar ne? – On prestade da žvaće, proguta i reče: Kad ćujem da je negde zastoj, uvek se od srca obradujem, a na Duhove palacaju plamenovi. – Nastavio je da jede, a ja

sam, znajući da ludake treba uzimati ozbiljno, posle kraće stanke upitao: Gde to palacaju plamenovi? – On nije žurio s odgovorom, dolio je vino u čašu, otpio. Palacaju, rekao je potom, iznad glava dvanaest apostola i simbolizuju sveti duh, koji im dolazi pedeset dana posle Uskrsa i spušta se na njih da ih oduhovi, da ne kažem oduševi, za zadatak koji im predstoji. – Svaka čast, rekao sam, pomislio bi čovek da ste teolog. – A je li, rekao je, a hoćete sad da se predomislite, pa da me više ne držite za ludaka? – Presekao sam se. Otkud mu to, pitao sam. Oči, gospodine Klarin, odaju mnogo toga, rekao je, ponekad po nekoj rečenici mogu da čujem šta onaj koji je izgovara misli, nije teško, samo ako oko i uho nisu izdresirani tako da se ni na čemu ne zadržavaju duže. – Začudio sam se što mi je zapamtio ime, i to ga još ispravno naglasio, na drugom slogu. Smatrao sam da je došlo vreme da konačno i ja saznam njegovo. Kad sam ga pitao, pravio se kao da najpre mora da ga se priseti, a onda rekao: Los, Los, s dugim “o”, ostali smo bez vina, sad ću da naručim još jedno, hoćete i vi?

Pospremili su nam sto, doneli *merlot bianco*, iz daljine se začuo alpski rog. Los se, izgleda, s mukom suzdržavao. Da li mu ide na živce, pitao sam. U suštini nema ništa protiv alpskog roga kao takvog, rekao je, alpski rog je takoreći idealan instrument za patuljke, i uostalom, daleko od toga da kudi taj trapavi žar, smeta mu samo što su alpski rog dovukli u Tičino. – I meni su ovdašnja zvona sasvim dovoljna, rekao sam, divna su. – Znači, i vi ih volite, to mi je drago, rekao je, delom zbog njih sam i došao ovamo, nigde drugde nema tako setnog zvuka. – Pitao sam ga da li je odseo ovde u “Belviju”. Jeste, rekao je Los i pogledao naviše ka fasadi, tamo gore, skroz gore levo, tamo je moj stražarski toranj, odatle mogu da gledam preko, preko drveća i preko doline, a vi, jeste i vi odseli

ovde? – U Agri, rekao sam, imam malu vikendicu u Agri. – I tu se onda za Duhove odmarate od napornog advokatskog života? – Ne baš, rekao sam, došao sam da radim, hoću ovde da pišem na miru. – Zgodan hobi, rekao je Los, pišete roman? – Pogrešno ste me razumeli, rekao sam, u pitanju je stručni rad, za pravni časopis, tema je bračno pravo, ali s istorijskog stanovišta, konkretno, zakonske odredbe o razvodu braka, kroz praksu se često srećem s tim, pa sam se s vremenom zainteresovao i za istorijsku stranu problema.

Sad se tamo već pale svetla, reče Los. Ćutao sam i iznerviran brisao naočari. Dobro je da se čovek osvrne, rekao je, stvarno, važno je da se osvrne, koliko god to ne bilo u skladu s duhom vremena, ja jedva da se još i trudim da kažem nešto o sadašnjici, jer mi sadašnjica neprestano upada u reč. Pa čak i ako joj samo kažem: i ti odnekud dolaziš, i ja te najpre prema tome i merim, a onda i prema ono nekoliko sitnih snova od kojih nikad nisam odustao, ona se odmah uvredi i učutka me. – Ne znam da li sam vas dobro razumeo, rekao sam, hoćete da kažete da ljudi koji sasvim žive u sadašnjici, ljudi koji, kako se to kaže, idu u korak s vremenom, ne trpe kritiku? – Tako nekako, reče Los, ali sad je još prerano. – Prerano za šta? – Prerano za razgovor o duhu vremena i o prilagođenom ološu, moram prvo da popijem još koju čašu, a koliko sam već rezignirao možete da vidite i po tome što se, otoliko sedimo na ovoj lepoj terasi, ni jedan jedini put nisam namrštio iako je, nisam baš brojao, ali najmanje četrnaest puta negde zapištao ili zacvrkutao ili šta već nečiji mobilni, ukratko, verovatno vam je to što se stalno bavite razvodima razbilo sve iluzije, zar nije, zar ne biste bili skloni da kažete da je brak nemoguć? – Sklon nije prava reč, rekao sam, prava reč bi bila siguran. Pošto neprestano imam pred sobom prizore mučenja udvoje, po lo-

gici stvari gotovo sam prinuđen da brak shvatim kao zabludu, to jest da zaključim da on prosto previše očekuje od čovekove prirode, a ona je, opet, suviše neuhvatljiva da bi se na duži rok mogla ukrotiti ili da bi se makar mogla pomiriti s onih nekoliko pravila zahvaljujući kojima bi brak možda i bio moguć, kad bi samo imao ko da ih poštuje. Teško da se rečima može opisati, rekao sam, šta ljudi rade jedni drugima kad se razvode, bilo da samo nastavljaju ono što su već radili dok su bili u braku, bilo da pokušavaju da obezvrede nekadašnju sreću. Ali, najluđe je to što ljudi, iako se svaki drugi brak završava razvodom, i dalje ne odustaju od udadbe i ženidbe, a verovatno je još luđe to što se kod više od dvadeset posto novosklopljenih brakova radi o brakovima u povratu.

Los me je slušao tako pažljivo da sam hteo da produbim svoje izlaganje i nastavim ga, ali onda me je prekinuo i rekao: Znači, vi ste neženja. – Da, i to ubeđeni, kao što ste sigurno приметili. – Onda se od vaše ljudske prirode ne očekuje previše, to mi je drago, rekao je, i dok sam ja još pokušavao da shvatim da li je to rekao posprdno ili ozbiljno, on tiho reče: A meni je on bio dom. – Hteo sam da mu uhvatim pogled, ali Los je gledao u dolinu. Ko? pitao sam. Brak, rekao je. Bio? – Los klimnu glavom. Vi ste... udovac? – Los otpi. Znae, reče potom, nisu meni vaši statistički podaci nepoznati, znam čak i da u svakoj bračnoj postelji vršlja dva miliona grinja, a u jednoj studiji pročitao sam užasavajući podatak da u Nemačkoj parovi posle šest godina braka dnevno razgovaraju u proseku devet minuta, a u Americi četiri zarez dva. – Tako je, tako je, rekao sam. – I sad ja vas pitam, nastavio je Los, da li takav podatak kazuje nešto o ljudskoj prirodi ili možda pre o večernjem ritualu sedanja pred televizor, ili između ostalog i o njemu? – Verovatno i jedno i drugo, rekao sam, jer ako, recimo, pođemo od toga da parovi sve

više ćute zato što sve više gledaju televiziju, opet se postavlja pitanje zašto radije sedaju pred ekran nego što ćaskaju malo jedno s drugim. Nije da ljudi ne razgovaraju jedni s drugima zato što gledaju televiziju, često to čujem kao advokat, ne, nego gledaju televiziju zato što više nemaju o čemu da pričaju, zato što jedno drugom više nemaju šta da kažu, ponajmanje nešto novo ili zanimljivo, “mrtvo more”, to je fraza koju najčešće čujem, a na osnovu toga zaključujem da čovekovoj prirodi treba promena i šarenilo i da ona nije u stanju da se navikne na naviku. – Suviše ste u pravu da biste bili u pravu, rekao je Los, a uostalom, kao što rekoh, kod mene je to bilo drugačije, živeli.

Živeli, gospodine Los, nisam hteo da vas povredim, znam ja, naravno, da ima i srećnih brakova. – To me ne zanima, rekao je. – Izvinite, mislio sam da upravo o tome razgovaramo. – Čudno, rekao je Los, što nam duh vremena nametljivije prodire u dušu i određuje nam ponašanje, to se mi zadrtije pozivamo na ljudsku prirodu. Ispada skoro da to radimo iz nostalgije za našom odavno već zakržljalom prirodom, a ne zato što pribegavamo triku kako bismo sebe oslobodili odgovornosti: sve je to stvar genetike, evo, pogledajte šimpanze, ta ni one se ne udaju i ne žene, nego švrljaju i stalno su u pokretu.

To da mu se, dok je govorio, dve muve pare na temenu, to Los, izgleda, nije primećivao. Neobično je uzrujan, zaključio sam, moram da ga umirim. Ta ne misli valjda da bih postao pravnik, rekao sam, da sam pitanje uračunljivosti, pa time i krivice, uopšte dovodio u sumnju? Jedino što ne mogu prosto da zažmurim na zaključke do kojih je došla nauka, a ona je nesporno dokazala koliko nam malo prostora geni ostavljaju. Los otpi malo, odmahnu glavom i reče da je nauka pre dvadeset pet godina nesporno dokazala i da je debilizam stvar učenja i da čoveka u potpunosti formiraju, normiraju, a po pravilu i deformišu

spoljni uticaji. Rekao sam da nauka ne stoji u mestu, ali sam dopustio mogućnost da se istina nalazi negde na sredini. Neka ga poštedim sredine, rekao mi je Los, prestar je on za nju. Ili mu bar nije ideal da do kraja života ljubazno klima glavom na sve četiri strane, i evo, sad se setio nečeg što bi mogao da doda o onom što smo maločas uzgredno pomenuli. Kako to da ljudi blaženi sede ispred televizora, iz večeri u večer, i gledaju uvek jedno isto, kao da su zavisni od serija, na primer, od kvizova, i tako dalje, i da ih očigledno vole upravo zato što se u njima ne prestano ponavlja jedno te isto? Kako to da stotine hiljada ljudi opčinjeno pilji u brkove nekog voditelja i da svi složno jeknu kad se voditelj odjednom pojavi obrijan? Kako to da se želja za najtupljom jednoličnošću javlja samo pred ekranom, ali ne i u ostatku bračne svakodnevice? Jer tek što se pridignu iz fotelje ispred televizora, ljudi odmah pomisle na razvod samo zato što partner danas opet pere zube isto kao i juče, a onda još i progrgolji, kao i uvek. Šta to onda naša priroda u stvari hoće, gospodine Klarin?

Nimalo lako pitanje, pomislio sam. Malo mi je zima, rekao sam, idem časkom do kola po jaknu, ako bi me izvinio nakratko. Da ne bude gladna, da ne bude žedna, da joj ne bude hladno, reče Los, toliko se slažemo, možda se usput setite još nečeg. – Pogledao me je nestrpljivo, a kad sam se vratio, pitao je: I? – Osetio sam se kao gimnazijalac koji stoji ispred table, ceo razred gleda u njega, nastavnik nestrpljivo pita: “I?” a on u totalnoj blokadi. Da mi nije pozlilo, upita Los. Nije, nije, rekao sam, nego sam se na časak osetio kao nekad, kad su me preslišavali u školi. Ta zaboga, uzviknu Los, stvarno mi je žao, uopšte nisam imao nameru da izigravam učitelja, pitao sam iz iskrene radoznalosti, vi ste mlad čovek, vaš je horizont, vaše znanje drugačije, dok sam ja postariji gospodin i ni-

sam sasvim nesklon okoštavanju, i zato moram vraški da pazim da ipak ne postanem baš sasvim nepopravljiv. – Ućutao je. Pokušavao sam da smislim šta bih odgovorio. No, u suštini, rekao je prigušenim glasom, uopšte nisam otvoren, to je prokletstvo vernosti. – Kad je to već pomenuo, rekao sam, možda našoj prirodi u stvari treba i jedno i drugo, i čvrsto i fluidno, i ponavljanje i promena, i uporište i nestalnost. Da samo ne zvuči tako ubedljivo, reče Los, odmah bih potpisao tu dijagnozu. Znam, rekao sam, da su stvari daleko složenije. I to zvuči uverljivo, reče Los.

Konobar je zamenio pepeljare. Iz daljine se začula grmljavina, podigao sam pogled i video samo zvezde. Losova ugašena cigareta tinjala je i dalje, iz nje se uzdizao tanak dim, a ja sam ponovo pomislio na Valeriju, koja nikad nije uspevala da ugasi cigaretu iz prve. Možda se vara, rekao je Los, ali po tome kako brišem naočari učinilo mu se da vidi kako sigurno i prirodno stojim u ovom životu, da li je u pravu? Ipak je malo uvrnut, pomislio sam i upitao da li bi mogao malo preciznije da opiše kako ja to brišem naočari. Pa, tako nekako sigurno i prirodno, rekao je Los, nekako uzgredno i bez trunke straha da bi staklo moglo da prsne, da bi naočari mogle da vam iskliznu iz ruku i razbiju se. – Taj me strah zaista ne mori, rekao sam, a da nije tako, verovatnoća da će se to čega se pribojavam zaista i dogoditi bila bi veća. To je kao sa saplitanjem. Ko se stalno plaši da će se saplesti dok hoda, taj se garantovano i sapliće, ukratko, potpuno mi je strano da stvari u životu uzimam ozbiljnije nego što treba, u tom smislu je u pravu. – To, doduše zvuči ubedljivo, rekao je Los, ali on je uprkos tome uveren da se čovek daleko češće sapliće zato što ne pazi, a ne zato što se plaši da se ne saplete. – Neka me ne drži za reč sa saplitanjem, rekao sam, prosto sam hteo da kažem da čovek strahom

može i da prizove nesreću, što ne znači da ne postoji i ona druga nesreća, ona koja nas snađe kao grom iz vedra neba.

Los stade da pretura po džepu jakne i izvadi crni blokčić i malu crnu grafitnu olovku. Potom uze da lista, očigledno tražeći praznu stranicu. Iako se trudio da levom rukom malo zakloni blokčić, video sam da su listovi puni beležaka i majušnih skica. Pribeležio je nešto, svakako ne više od jedne reči, i vratio blokčić u džep. Potom je, više za sebe nego meni, rekao: Ima tu nečeg, ja sam se od uvek plašio da ću izgubiti ženu, i jednog dana sam je stvarno izgubio, a opet je to bilo kao grom iz vedra neba. – Saučešće, rekao sam. Los klimnu glavom i otpi gutljaj. Posle nekog vremena upitao sam kad je umrla. Trenutno ne može da govori o tome, možda kasnije, rekao je, nek pričam malo o sebi, na primer, o tome da li mi prija to što sam neženja. Rekao sam da, kao što sam već pomenuo, nisam neženja mimo volje, svesno sam to odabrao i sasvim mi odgovara što je tako. Ne mogu da zamislim da se odreknem nezavisnosti i mogućnosti da sam odlučujem o sebi, niti za tim ima potrebe, pošto čovek, kad nije vezan, daleko rasterećenije može da uživa u radostima koje život nudi. To što me kritikuju da ne želim da preuzmem odgovornost moram da odbacim, pošto mi to uvek kažu oni koji stenju pod njenim teretom. – Nije vam ovo sud, rekao je Los, no, nastavite. – Naravno da ponekad bude i suza, rekao sam, kad budem iskren prema ženi koja od mene očekuje više nego što ja mogu da uložim, a ja joj kažem da treba da se razidemo, ali takve suze su sitnica u poređenju s bračnom bedom raznih vrsta. Po pravilu se to brzo i preboli, recimo, upravo sam se danas, na ovoj terasi, setio jedne prijateljice s kojom sam pre dužeg vremena poslednji put bio ovde, pa ni njoj to nije bio smak sveta. Uglavnom to ide tako: veza bez obaveza ne

završava se tragedijom, a uz to i štiti od one tužne sudbine koja retko kad zaobiđe konvencionalne parove. – Tu sam nakratko zastao da otpijem, a Los, koji me je pomno pratio, upita: Koje to? – Pa, već sam rekao nešto o tome, odgovorio sam, govorim o bračnoj lestvici, koja od žudnje preko dopadanja preko prijatne navike preko mrzovolje vodi u antipatiju, ako ne i mržnju, i tad je kucnuo čas za diplomirane ili nediplomirane savetnike; možda će neki prozirni negliže ili očajničke tange izvući još koju zao-stalu iskricu, ali potom nastupa advokat.

Što ste se tako raspalili, upita Los, ta niko i ne tvrdi suprotno. Brak odgovara malobrojnim, a većinu preopterećuje, samo bih vas molio da ne koristite reč “ulaganje” kad govorite o vezama, jer, evo, pogledajte (tu Los malo zadignu rukav jakne i pokaza mi podlakticu, na kojoj je bilo nekoliko crvenih tačkica), vidite, alergičan sam. – Prasnuo sam u smeh, mislio sam da se šali, ali Los je bio ozbiljan; često i rado čita oglase lične prirode, rekao je, zato što želi da ide u korak s vremenom, a njegov se duh ogleda i u oglasima lične prirode. I tako je nedavno naišao na oglas jednog tridesetogodišnjaka koji je za sebe rekao da je “kompatibilan sa svetom”, a potom je, u rubrici “Traženi profil”, naveo koje osobine očekuje od željene partnerke, na šta je on, Los, primetio da su mu se na levoj podlaktici gotovo istog časa pojavile crvene tačkice. – Pola kroz smeh a pola iznerviran rekao sam da ću se truditi da vodim računa o njegovoj alergiji, iako mi se ne mili pomisao da svaku reč bacam na apotekarsku vagu. – Ne svaku, ne svaku, rekao je Los, u stvari, ja vam i zavidim na tome što ste, kad su osećanja u pitanju, tako oprezan ulagač i investitor, tako se gubici lakše podnesu. S druge strane, međutim, treba imati u vidu i da se izgledi na dobit smanjuju ako se manje rizikuje, jer kakva je uopšte korist od štednih uloga? Taman tolika da se nekoliko pu-

ta može otputovati iz grada u predgrađe, a ko malo smelije uloži to kapitala što ima, možda će, uz nešto sreće, dobiti toliko da može i na put oko sveta, zar ne? – Slobodno me zaviljavajte, rekao sam, nisam naročito osetljiv, i razumem šta hoćete da kažete, jedino što vaša proširena metafora ima i jednu kuku: suviše se ozbiljno drži onog što sam rekao. Nad osećanjima nemamo nikakvih ovlašćenja, to znam i ja, i nije fer da to što još nisam doživeo takozvanu veliku ljubav potežete protiv mene. Zar samo zato što mi se trenutno ne smeši nikakva mogućnost za put oko sveta treba da se odreknem i kraćih izleta? – E pa, vidite, reče Los, do maločas je sve to zvučalo tako isplanirano, kao da sve držite pod kontrolom, a sad već zvuči ljudskije, ali kako god da se uzme, nije na meni da ocenjujem kako ste vi uredili svoj život, a neću da vas pitam ni da li bi sve ostalo na onih nekoliko suza kad biste naišli na ženu koja vas slepo i odano voli, i da li bi vaše, kako da kažem, mere za sprečavanje tragedija i tad upalile. No, kao što sam već rekao, a to mi možete verovati, ovo sad pomalo i zavist progovara, jer ima nečeg u meni što gaji simpatije prema efemernom Erosu, prema ljubavi u njenom razigranom vidu, jedino što je ja takvu ne znam, suviše sam težak za to, i čak ni sad, kad sam sâm i naizgled slobodan, ne uspevam da se odvažim na takvo šta. Pitao sam vas da li vam prija to što ste neženja, hteo sam da čujem reči hvale, zato što *meni* to ne prija, zato što ja nisam kadar da u tome vidim i ono što je dobro. Ali, zato vidim, da navedem samo dve stvari, zato vidim kako tužno izgleda četkica za zube kad sama stoji u čaši i koliko mi često uveče nedostaje razlog da zaspim, na primer, zagrljaj, poljubac, ili čak i svađa, što da ne, jednom rečju, nešto zbog čega bih mogao da se okrenem prema zidu i utonem blaženo ili prkosno sklupčan, izvinite, udarilo me vino, mislim da je vreme. – Već hoćete

da krenete? – Vreme za duh vremena, rekao je Los, ali pre toga moram još časkom u sobu, odmah se vraćam. – Dok je Los ustajao, rekao sam da smo o duhu vremena ponešto već rekli. – Suviše pitomo, promrmljao je Los, načinio nekoliko koraka, imao je hod medveda, zastao, okrenuo se i uzviknuo tako glasno da su ostali gosti začutili: Suviše pitomo!

I ja sam već počeo da osećam vino, ali ne i umor. Nešto s ovim čovekom nije u redu, pomislio sam, nije da je prijatan za društvo, a opet, maločas, kad sam pomislio da se sprema da pođe, hteo sam da ga šćepam i zadržim. Ot-kud to?

E, rekao je, evo me opet, jeste primetili da nas u toaletima hotelskih soba odmah s vrata dočekuju takozvane higijenske vrećice za damske potreštine? – Da li vam to smeta? upitao sam. Ne, rekao je, samo me zbunjuje, ali mi zato i te kako smeta to što čim uđem u sobu i nakratko uključim televizor vidim bujne žene kako se baškare po plaži upravo zahvaljujući tome što koriste pomenute damske potreštine. – Možda bi takve reklame trebalo da primete s malo više humora. – To mi nikako ne polazi za rukom, gospodine Klarin. No, dok sam bio gore, u kupatilu, razmišljao sam o onoj bračnoj lestvici koju ste opisali i koja, kako vi kažete, iz raja vodi u pakao. Međutim, zanimljiva veza, a to govorim na osnovu dvanaest godina iskustva, daje drugačiju sliku, čekajte, odmah ću da vam je nacrtam. – Dok je Los vadio blokčić i olovku, pitao sam ga da li se bavi likovnim umetnostima. Samo za svoju dušu, promrsio je mrzovoljno i u nekoliko poteza nacrtao lestve podno kojih su lizali plamenovi i cupkala dva rogata đavolka, dok je vrh bio naslonjen na oblak na kom je sedeo anđeo. Moguće, rekao je Los, da zajedno počinjemo na najvišoj prečki, tu odmah ispod sedmog neba. Zaljubljenost, strast, nagon. Moguće i da zajedno završavamo

na najnižoj, tik iznad ognja pakla. Antipatija, *dégout*, mržnja. Možda, kažem, jer ni to nije sigurno. No, naročito mi se pogrešnom čini vaša ideja da parovi istovremeno i takoreći s istovetnim osećanjima silaze od jedne prečke do druge, da li lagano, da li mahnitom brzinom, ali uvek rame uz rame. Tako mehanicistički, umalo da kažem harmonično, to na ovoj lestvici ne ide, na njoj vlada velika živost, nema tu vozova s voznim redom i krajnjom stanicom na kojoj piše "Pakao", jer partneri se čas penju, čas spuštaju, ponekad posede neko vreme na istoj prečki, po mogućstvu na nekoj od viših, gde imaju doživljaj poverenja i osećaj bliskosti, zahvaljujući čemu opet mogu i da se otuđe jedno od drugog, da mašu jedno drugom i kad su udaljeni nekoliko prečki. Uz nešto sreće dinamično zbivanje na ovoj lestvici traje čitavog života, a ima i slučajeva u kojima partneri shvate da mržnja uopšte ne mora da ubija, naprotiv. Šta kažete za malo sira? Hoćete?

Može, hvala, rekao sam, ali kako to mislite, "naprotiv"? – Los zaklopi blokčić i ne odgovori ništa. Onda ga ponovo otvori, pokaza mi jedan jednostavan oblik i upita: Šta je ovo? – Podseća na osmicu, rekao sam, mogao bi biti i peščanik. – On klimnu glavom. To je prilika moje žene, rekao je i pozvao konobara. Pošto je naručio, rekao sam mu da ja u svojoj advokatskoj praksi nisam imao posla sa srećnim slučajevima i s krajnostima, kakve je on opisao, a da ih i izvan kancelarije jako retko vidim. – Da se često susrećete s njima, to ne bi ni bili srećni slučajevi, zar ne, hteo sam da kažem nešto što ne razumete, što ni ja sam ne razumem, naime, da je moguće da naročito volimo ono što smo nekad mrzeli, to jest, da možda tek tad stvarno i volimo. – To mi je zazvučalo suviše pretenciozno, ništa na to nisam imao da kažem, jeli smo sir u tišini.

Pokušao sam da pronađem nešto na šta bih se mogao nadovezati. Znači, za svoju dušu crta, rekao sam, da li bi

Izdavač:
Fabrika knjiga

Za izdavača:
Dejan Ilić

Urednica:
Slavica Miletić

Grafičko oblikovanje:
Jana Nikolić

Prelom:
Radovan Galonja

Štampa:
Standard 2, 2011

ISBN 978-86-7718-107-9

CIP – Каталогизacija y publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

821.112.2(494)-31

ВЕРНЕР, Маркус, 1944–

Na padini : roman / Markus Verner ; s
nemačkog prevela Aleksandra Bajazetov. –
Beograd : Fabrika knjiga, 2011 (Beograd :
Standard 2). – 150 str. ; 20 cm. – (Edicija
Dan i noć / Fabrika knjiga ; knj. 51)

Prevod dela: Am Hang / Markus Werner.
– Str. 145–147: O duhu vremena i zavisti
prema prilagođenom ološu / Aleksandra
Bajazetov.

ISBN 978-86-7718-107-9

COBISS.SR-ID 184532492